גליון שבועי

בנין יעקב

בסייעתא דשמיא
פרשת וידא
שנה ג' - תשפ"ז
גליון ק"ג

• על פרשת השבוע •

מדוע עיקר ניסיון העקידה נחשב לאברהם, ומצד שני נקראת 'עקידת יצחק'

ניסיון העקידה מתייחס בעיקר לאברהם אבינו

בריש פרשת העקידה כתיב (בראשית כב, א-ב): **'ויהי אחר הדברים האלה והאלוקים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני, ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה על אחד ההרים אשר אומר אליך'.**

הנה מהלשון והאלוקים נסה "**את אברהם**", משמע שנסיון העקידה מתייחס בעיקר לאברהם אבינו. וכן רואים בכל פרשת העקידה, שהכתוב מייחס הכל לאברהם אבינו, ובפרט במה שנאמר בהמשך הפסוקים (טז) **'ויאמר בי נשבעתי נאם ה' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך'**. שהרי לשון זה ממש היה שייך להיות נאמר גם ליצחק אבינו, 'יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את עצמך', ובכל זאת אנו רואים שרק לאברהם אבינו נאמר לשון זה.

וכן מפורש ב**משנה** (אבות ה, ג), 'עשרה נסיונות **נתנסה אברהם אבינו** עליו השלום ועמד בכולם, להודיע כמה חיבתו של אברהם אבינו עליו השלום'. ומבארים כל המפרשים, שהניסיון העשירי והאחרון הוא הניסיון של עקידת יצחק. ונמצא מבואר בזה להדיא, שהניסיון מתייחס לאברהם אבינו, והוא בכלל העשרה נסיונות ש"**נתנסה אברהם אבינו**" דווקא.

הניסיון של העקידה שקול כנגד כל שאר הניסיונות

וכן רואים להדיא ב**מדרש** (ב"ר נו, יא), שהקשו על לשון הפסוק 'יען אשר עשית את **הדבר הזה** ולא חשכת את בנך את יחידך', מהו הלשון "**הדבר הזה**", הרי הנסיון הזה של עקידת יצחק היה כבר

הנסיון העשירי והאחרון של אברהם אבינו, ומה שייך לומר על זה "הדבר הזה" בלשון יחיד.

ומבארים המדרש, שהכתוב בא לרמז בזה, שהנסיון האחרון - **'הדבר הזה'**, היה שקול כנגד כל שאר עשרת הנסיונות, ואילולי לא קיבלו אברהם אבינו, היה מאבד מחמת זה את כל מה שכבר עמד בתשעת הנסיונות הראשונות.

ועל דרך זה מבואר ב**גמרא** (סנהדרין פט:), 'ויאמר קח "**נא**" את בנך', אמר רבי שמעון בר אבא, אין '**נא**' אלא לשון בקשה. משל למלך בשר ודם שעמדו עליו מלחמות הרבה, והיה לו גיבור אחד ונצחן. לימים עמדה עליו מלחמה חזקה, אמר לו, בבקשה ממך, עמוד לי [גם] במלחמה זו, שלא יאמרו, ראשונות אין בהם ממש. אף הקדוש ברוך הוא אמר לאברהם, ניסיתיך בכמה נסיונות ועמדת בכולן, עכשיו עמוד לי בנסיון זה, שלא יאמרו אין ממש בראשונים'. ומבואר בכל זה להדיא, שהניסיון של עקידת יצחק מתייחס לאברהם אבינו דווקא.

גודל מסירות נפשו של יצחק אבינו בניסיון העקידה

וידוע מה שכבר הקשו כל ה**מפרשים**, דלכאורה הרי עיקר נסיון העקידה והמסירות נפש בפועל היה דווקא מצד יצחק אבינו, שעלה על המזבח ברצון ובשמחה, ופשט את צווארו על מנת להישחט בפועל, ואין לך מסירות נפש יותר מזה. ובפרט על פי המבואר ב**זוה"ק** (תוספתא ח"א ס.), שבשעה שנעקד יצחק אבינו על המזבח, וכבר אחז אביו אברהם את הסכין עליו על מנת לשוחטו, פרחה ויצאה לגמרי נשמתו של יצחק אבינו, עד שכבר היה נחשב כ'מת' ממש. עד שאברהם אבינו בירך עליו 'ברוך מחיה המתים', ואז חזרה אליו נשמתו שכבר הייתה בעולם העליון, והתקיים בו תחיית המתים בפועל.

ומאחר שיצחק אבינו מסר נפשו בפועל, עד שכבר היה נחשב כ'מת', אם כן בוודאי היה מן הראוי שהכתוב יפרסמנו ויפליג גודל צדקו וגבורתו, ואפילו עוד יותר ממה שהתורה מפליגה בזה בגודל צדקו וגבורתו של אברהם אבינו. כי הגם שאכן הדבר פשוט שהיה בזה גם ניסיון קשה עד מאד לאברהם אבינו, לשחוט את בנו יחידו ואהובו שחיכה אליו שנים מרובות, וממנו היה צריך לצאת כל המשך הדורות של כלל ישראל.

אך סוף סוף אברהם אבינו ידע שהוא נשאר בחיים גם אחרי העקידה, ואם כן לכאורה הניסיון של יצחק היה עוד ביתר שאת וביתר עוז, ביודעו שעל ידי עקידה זו ייפרד לגמרי מהעולם הזה,

ואין לך ניסיון גדול וקשה יותר מזה. וכמו שכבר תמה ה**אבן עזרא**: 'שהיה ראוי שתהיה צדקת יצחק גלויה, ויהיה שכרו כפול משכר אביו, [על] שמסר עצמו ברצונו לשחיטה, ו[למה] אין בכתוב מאומה על יצחק'.

מזכירים תמיד דווקא זכותו של 'אברהם' אבינו בהעקידה

וכיוצא בזה הקשה ה**מחצית השקל** (או"ח סי' תקצא), שיש לדייק בנוסח התפלה שסידרו לנו אנשי כנסת הגדולה בתפילת זכרונות לראש השנה, '**ותראה לפניך עקדה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח וכבש רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם**'. דהנה אנו מזכירים בזה זכות מעשה '**אברהם**', שעקד את בנו לעשות רצונו יתברך. וקשה, דלכאורה טפי היה לנו להזכיר זכות '**יצחק**', שמרצונו הניח את עצמו לעקוד, למרות שכבר היה אז בן ל"ז שנים, ולכאורה זכותו של יצחק יותר גדול בזה מזכותו של אברהם.

וכיוצא בזה יש להקשות על הנוסח שאנו אומרים בתפילה בכל יום בבוקר לפני אמירת פרשת העקידה: '**וזכר לנו**' וכו' '**את הברית ואת החסד ואת השבועה שנשבעת לאברהם אבינו בהר המוריה, ואת העקידה שעקד את יצחק בנו על גבי המזבח**'. ועל דרך זה אנו מתפללים גם אחרי אמירת פרשת העקידה: "**רבונו של עולם, כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם, כן יכבשו רחמיך את כעסך מעלינו ויגולו רחמיך על מדותיך**".

וגם בזה קשה, למה אנו מזכירים מדי יום ביומו דווקא את זכותו של אברהם אבינו שעקד את יצחק בנו, למה אין אנו מזכירים גם את הזכות הגדול והנפלא של יצחק אבינו שפשט את צווארו בשמחה וברצון שלם, להישחט בפועל במסירות נפש לפני השי"ת. והגם שממש בהמשך התפילה בפיוט 'לעולם יהא אדם', אנו כן מזכירים בקצרה גם זכותו של יצחק אבינו, '**זרע יצחק יחידו, שנעקד על גבי המזבח**'. אך עדיין קשה למה אין מזכירים זכות גדול זה גם לפני ואחרי אמירת פרשת העקידה, הרי אז בעת אמירת פרשה זו, מתעורר ביותר הזכות הגדול של אברהם אבינו ושל יצחק אבינו, ואם כן היה לנו להזכיר מיד את הזכות של שניהם.

וביותר מזה מקשה עוד ה**מחצית השקל** (שם), דהנה בעצם נוסח ברכת ה'זכרונות' שאנו מתפללים בראש השנה, שכבר נתבאר שאנו מזכירים שם בעיקר את זכותו של אברהם אבינו, '**ותראה לפניך עקדה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח וכבש רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם**', בברכה זו גופא אנו רואים

שחתימת הברכה הוא, "**ועקידת יצחק לזרעו ברחמים תזכור**". ולכאורה הוא סתירה מיניה וביה, כי מאחר שמקודם כבר ייחסנו עיקר הניסיון בזה לאברהם אבינו, אם כן היה לנו לחתום הברכה גם כן על דרך זה, 'ועקידת אברהם ליצחק בנו לזרעם היום ברחמים תזכור', ולא לומר רק 'ועקידת יצחק' בלבד.

הניסיון נקרא תמיד בפי חז"ל וכן בהמשך הדורות "עקידת יצחק" דווקא

וכיוצא בזה יש להבין עוד, מאחר שהתורה מייחסת את עיקר הניסיון הזה לאברהם אבינו כמו שנתבאר, אם כן איך יתכן שאנו קוראים תמיד ניסיון זה על שם יצחק אבינו, "**עקידת יצחק**". ולא רק אנו קוראים את זה כך, רק כך רואים תמיד בכל דברי חז"ל, שקוראים לניסיון זה "עקידת יצחק', כמו שאמרו ב**גמרא** (ר"ה טז.), 'אמר רבי אבהו, למה תוקעין [בראש השנה] בשופר של איל, אמר הקדוש ברוך הוא, תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם '**עקידת יצחק בן אברהם**', ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני'.

ועל דרך זה רואים עוד עשרות ומאות פעמים בכל לשונות חז"ל, שקוראים לניסיון זה, "עקידת יצחק". ודבר זה אומר דרשוני, מהו פשר הדבר, למי מתייחס עיקר הניסיון הזה, האם לאברהם אבינו, או ליצחק אבינו.

"לחיות" תמיד על קידוש ה',
קשה הרבה יותר מ"למות" על קידוש ה'

הצער של אברהם אבינו על ידי העקידה הוא צער תמידי

רק כל זה יבואר בס"ד על פי מה שתירץ ה**מחצית השקל** (שם) בשם **הנזר הקדש** (פרשה נה סוף אות א), כי אכן הניסיון של יצחק אבינו היה ניסיון קשה וגדול עד מאד, בזה שפשט את צווארו בשמחה להישחט לשם השי"ת. אמנם למרות גודל הזכות הנשגב והנפלא הזה, בכל זאת לא היה זה אז חידוש גדול כל כך, שהרי גם אברהם אבינו בעצמו כבר עשה ממש כעין זה, כאשר השליך את עצמו בפועל בתוך

כבשן האש, בניסיון של 'אור כשדים', והסכים באמת להישרף בפועל באש על קידוש ה', ולולי רחמיו יתברך שהצילו מזה, כבר היה נשרף.

רק עיקר החידוש של הניסיון האחרון של עקידת יצחק, הוא דווקא חלק הניסיון של אברהם אבינו. כי צער השריפה, וצער השחיטה והעקידה אינו צער אלא לפי שעה עד צאת הנפש. מה שאין כן לשחוט בנו יחידו האהוב לו, שניתן לו אחר מאה שנות ציפייה, הוא צער מתמיד במשך כל ימי חיי אברהם, כאשר יראה בכל יום ובכל שעה, העדרת בנו הנחמד והאהוב לו עד לאחת. ולכן אנו מזכירים דייקא זכות '**אברהם שעקד את יצחק בנו**', מפני שהוא זכות יותר גדול מעצם עקידתו של יצחק על גבי המזבח, עכ"ד.

הוכחה נפלאה שצער תמידי קשה יותר מצער בשעה אחת בלבד

ועל דרך זה מבאר גם **הבית הלוי** (בפרשתן). דהנה אנחנו רואים, שלפעמים כאשר האדם יש לו דוחק בפרנסתו, וזה גורם לו שלא יוכל לפרנס ולזון את בניו רק על ידי הדחק, עד שאינו יכול לסבול לראות עוד גודל צערם של בניו אהוביו הרעבים לפת לחם ממש. אזי לפעמים מחמת גודל אהבתו לבניו, יקל לעצמו לקבל עליו עבודה חדשה המכניסה פרנסה מכובדת, למרות הפקפוקים של חששות גזל וריבית וכדומה שיש בעבודה החדשה הזאת, ויסמוך עצמו על היתרים שונים ודחוקים שהוא בעצמו יודע שאין להם על מה שיסמוכו.

אמנם למרות שגודל אהבתו לבניו גורם לו אפילו להסכים לעבור רח"ל על חוקי התורה, בכל זאת אם יאיימו עליו עתה שאם לא יעבוד עבודה זרה, ירצחו אותו נפש, הוא יסכים בשמחה וברצון להיות נהרג על קידוש השם, למרות שעי"ז לא יזכה עוד לראות את בניו כלל, וכל שכן שלא יוכלו מעתה לדאוג לפרנסתם ומזונותם כלל.

ומוכרח מזה, שיותר בנקל לעמוד בנסיון כזה, להיות נהרג ונאבד לגמרי מכל וכל על קידוש ה'. מאשר לעמוד בניסיון גדול וקשה כזאת, להישאר בעולם בכל חושיו, ורק יחסר לו תמיד פרט אחד, שלא יוכל לכלכל בריווח את בניו האהובים עליו עד מאד מחמת שמירת חוקי התורה.

ועפי"ז מובן שפיר, כי אכן הניסיון של יצחק בהעקידה, היה ניסיון גדול עד מאד, לפשוט את צווארו לשחיטה, אך ורק מחמת ציווי השי"ת. אך בכל זאת אין זה מגיע כלל לניסיון הגדול של אברהם אבינו. כי למרות שלכאורה יש מקום לחשוב שלא היה הניסיון נוגע

לאברהם כל כך בחייו, שהרי ידע שהוא עצמו יישאר בחיים. אך אדרבה ואדרבה, דווקא מחמת שהוא נשאר בחיים, לכן היה דווקא הניסיון שלו פי אלף יותר, ביודעו שיצטרך לחיות מעתה תמיד בהרגשה קשה כזה, שחסר לו הפרט שהיה אהוב עליו ביותר - יצחק בנו יחידו ואהובו. עכ"ד.

צער גשמי תמידי, ביחד עם קושי רוחני תמידי

ואפשר להוסיף על זה, דהנה מבואר **ברש"י** (בראשית כב, יב), שכאשר אמר המלאך אל אברהם אבינו, **'אל תשלח ידך אל הנער'**, אמר אברהם להקב"ה: 'אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי (כא, יב) **'כי ביצחק יקרא לך זרע'**, וחזרת ואמרת (כב, ב) **'קח נא את בנך'**, עכשיו אתה אומר לי **'אל תשלח ידך אל הנער'**. יעויין בהמשך דברי רש"י, מה שענה לו הקב"ה על זה.

ומבואר לנו בזה שלבד מעצם הקושי הגשמי שהיה לאברהם אבינו בניסיון העקידה, על מה שהוא צריך לשחוט את בנו יחידו ואהובו, עוד היה לו בזה קושי רוחני גדול מאד, כי התעורר לו עי"ז קושיא חזקה עד מאד, שהרי הקב"ה כבר הבטיחו במפורש 'כי ביצחק יקרא לך זרע', שדווקא מיצחק אבינו יהיה כל המשך הדורות של כלל ישראל, ואם כן איך יתכן שעתה מצווה לו הקב"ה שישחט את בנו יחידו יצחק עוד לפני שנשא אשה, הרי אם כן, איך יוכל לצאת ממנו כל המשך הדורות של כלל ישראל עד עולם. אמנם למרות הקושיא החזקה שהיה לו בליבו, לא הרהר ולא הקשה כלום, רק הלך תיכף ומיד בזריזות ובשמחה ובלב שלם אל העקידה, מתוך אמונה פשוטה וטהורה.

וממילא נמצא שאברהם אבינו ידע מראש, שאחרי העקידה, לבד שיהיה לו מעתה במשך כל שנותיו הצער הגשמי הנורא ממה שחסר לו הפרט שהיה אהוב עליו ביותר מכל ימי חייו - בנו יחידו יצחק, לבד מזה, יצטרך מעתה במשך כל שנותיו להתגבר גם על הקושי הגדול הרוחני, שלא להרהר חלילה על הקב"ה ולא להקשות קושיות, רק לחיות במשך כל שנותיו מתוך אמונה פשוטה וברורה.

ולכן היה הניסיון של אברהם אבינו, קשה פי כמה וכמה מהניסיון של יצחק בנו, כי יצחק אבינו היה נעקד ונשחט בצער של רגע אחד, ומאז והלאה יתענג בזיו עולם העליון, ולא יהיה לו שום צער גשמי, ולא שום צער רוחני של קושיות והרהורים. לעומת זה אברהם אבינו היה נצרך מרגע העקידה ואילך "לחיות" על קידוש ה' בכל רגע ורגע של המשך שנות ימי חייו, כי בכל רגע ירגיש הצער הנורא ממה שנלקח

ממנו בנו יחידו יצחק, וביחד עם זה יצטרך עוד בכל רגע להתגבר מאד, שלא להרהר ולא להקשות כלום, רק להתחזק באמונה פשוטה וטהורה. וכך הוא הכלל תמיד, ש'**לחיות**' על קידוש ה' תמיד בכל רגע ורגע, חשוב ומקובל ומרוצה לפני הקב"ה, הרבה יותר מאד מ'**למות**' בפועל חלילה על קידוש ה'.

כשחיים על קידוש ה' נחשב כאילו נהרגו בפועל על קידוש ה'

כמו שביאר **הרה"ק השר שלום מבעלזא** זצוק"ל, הדבר פלא שמצינו בספר **מגיד מישרים**, שמרן **הבית יוסף** זצוק"ל מעיד וכותב על עצמו, שהוא ביקש להמגיד שנתגלה אליו מן השמים, שהוא רוצה לזכות למות על קידוש ה', ואכן המגיד מן השמים נתן לו הדרכה שלימה על זה, ואמר לו שיזכה לכך.

ושאל **הרה"ק רבי יהושע מבעלזא** זצוק"ל את אביו **השר שלום מבעלזא**, איך יתכן שבסוף לא נהרג הבית יוסף על קידוש ה', רק מת על מיטתו כדרך כל האדם. וענה לו אביו השר שלום, דהנה כל כוונת הבית יוסף היה, שיזכה לקדש שם שמים בפועל, ועל זה אמר לו המגיד שיזכה לכך, אך לא ידי מיתה על קידוש ה', רק אדרבה, דייקא על ידי שיחיה על קידוש ה', שזה מדריגה יותר גדולה.

כי המת על קידוש ה' יש לו צער רגע אחד, והוא מקדש שם שמים רק רגע אחד, משא"כ מי שחי כל ימיו על קידוש ה', זוכה לקדש שם שמים פעמים רבות, בכל יום ויום מימי חייו, והוא דבר תמידי אצלו. ולכן גם הוא יזכה לקבל השפעות מהשי"ת באופן של אין סוף, ולא יוכל כל בריה לעמוד במחיצתו.

כל אחד מישראל מחוייב לקיים בחינת 'עקידת יצחק' במחשבה טובה המצטרפת למעשה

וזהו לימוד גדול לכל הדורות שיש לנו ללמוד מניסיון העקידה, 'מעשה אבות סימן לבנים', שעל כל אחד מישראל "לחיות" תמיד על קידוש ה', וכמו שמבואר ב"**צעטיל קטן**" של **הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק** זצוק"ל (אותיות א-ג), שיש על האדם לדמות בנפשו ולצייר במחשבתו בכל עת ורגע שהוא פנוי מן התורה, כאילו אש גדול ונורא בוער לפניו עד לב השמים, והוא בשביל קדושת השי"ת שובר את טבעו ומפיל את עצמו להאש על קידוש השי"ת, ומחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה.

ויעויין שם בארוכה, שיש לכוון כך מדי יום ביומו בפסוק הראשון של קריאת

שמע, וגם בברכה הראשונה של שמונה עשרה, ורק על ידי זה יוצאים ידי חובת קריאת שמע ותפילה כדין.

ומבואר בזה שכל אדם מחוייב "לחיות" תמיד על קידוש ה', ולהרגיש תמיד כאילו עושים לו בפועל 'עקידת יצחק', עוקדים אותו ורוצים לשוחטו ולהורגו על קידוש ה', והוא מסכים לזה ברצון ובשמחה ובלב שלם. ועי"ז הקב"ה מצרף לו המחשבה טובה הזאת למעשה, ונחשב כאילו אכן הוא עצמו עמד בניסיון הקשה של 'עקידת יצחק', ואין לך זכות גדול יותר מזה[א].

ועפי"ז יובן שפיר למה אנו קוראים תמיד לניסיון זה '**עקידת יצחק**' דווקא, ולא 'עקידת אברהם', כי אין אנו מצווים לחשוב תמיד, שאנו עוקדים חלילה את בנינו על קידוש ה', רק דווקא זהו ההוראה לדורות שיש לנו לקחת מן הניסיון הגדול הזה - 'עקידת יצחק', שיש לנו לחשוב תמיד, שאנו עוקדים את "עצמינו" על קידוש ה' ברצון ובלב שלם כמו שעשה יצחק אבינו.

ומעתה יובן שפיר מה שאנו מתפללים בראש השנה בברכת זכרונות, '**ועקידת "יצחק"** דווקא, '**לזרעו היום**', שנחשב היום לזרעו של יצחק, שהם מקיימים גם היום בחינת 'עקידת יצחק' בפועל על ידי המחשבה טובה, ואנו מתפללים להקב"ה שזכות גדול זה '**ברחמים תזכור**' לכל ישראל.

א. ועל דרך זה האריך גם בספה"ק **מאור ושמש** (פרשת בשלח), שבעת המסירות נפש בפועל כשהגויים הרשעים אונסים אותו חלילה להמיר את דתו, ואם לאו יהרגוהו, והוא מוסר נפשו ופושט את צווארו לשחיטה והריגה על קידוש ה', אזי בדרך כלל האדם נמצא אז בטירוף ובלבול הדעת גדול, וביראה ופחד גדול, כי כמעט לא יתכן לקפוץ לתוך הנהר או לתוך האש, מתוך רוגע וישוב הדעת. ונמצא שמוסר נפשו לה' מתוך יראה ובלבול הדעת, ולא מתוך אהבה להשי"ת.

ולכן עיקר ענין המסירות נפש הוא, "לחיות" מתוך מסירות נפש, ויקבל עליו עול מלכות שמים באהבה רבה ותשוקה גדולה, להיות מדבק מחשבתו באור אין סוף ב"ה, ומרוב עוז אהבתו ודביקותו באור העליון, נכספה וכלתה נפשו שתישאר דבוקה באורו יתברך, ותשתוקק לשוב אל אדוניה בעולם העליון, מרוב נעימות ועריבות אהבת השי"ת.

והאיש אשר זאת עבודתו, אינו צריך לבוא לידי נסיון על ידי הגויים הרשעים, שיאיימו עליו להורגו על קידוש ה', אחרי אשר מחשבתו דבוקה תמיד באורו יתברך שמו, וגם בלי הנסיון יערב ויומתק לו למסור נפש רוח ונשמה שלו, ויקל בעיניו הפרידה מהעולם השפל, ורק בשביל רצון ה' שישאר בחיים, הוא ממשיך "לחיות" על קידוש ה'.

ועל פי זה מבאר המאור ושמש, מה שאנו אומרים בשבת בתפילת המנחה, '**ועל מנוחתם יקדישו את שמך**', כלומר, עיקר המעלה הוא, אשר אפילו בעת "**מנוחתם**" יקדישו שמך, ומרוב כל, לא מתוך צער ויסורים ח"ו, ולא מתוך בלבול ובהלה, כי העבודה אשר היא מתוך הצער, היא עבודת היראה, ועדיין אינה עבודה תמה, כי עיקר העבדות הוא מאהבה ומתוך מנוחה. עכ"ד.

עד כמה היה גודל הקושי לאברהם אבינו בעת ניסיון העקידה

לעצמינו אנו קוראים את הניסיון 'עקידת יצחק', ואילו כשאנו מזכירים לפני השי"ת זכות העקידה, אנו מזכירים בדווקא זכותו הגדול של אברהם אבינו

אמנם כל זה הוא דווקא כאשר אנו מזכירים לעצמינו את הניסיון הגדול הזה, אנו קוראים לזה '**עקידת יצחק**', כדי לזכור היטב מהו ההוראה לדורות שיוצא לנו מזה, שצריכים 'לחיות' תמיד על קידוש ה', ובראש השנה אנו מתפללים, שיעמוד לנו הזכות הזאת שאנו אכן חיים תמיד על קידוש ה'.

לעומת זה כאשר אנו מזכירים לפני השי"ת בכל יום, עצם הזכות הגדול של העקידה, שהיא תגן בעדינו, אזי אנו מזכירים דווקא זכותו של אברהם אבינו - "**כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו**". וכן אומרים בראש השנה גופא, '**ותראה לפניך עקדה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח**'. כיון שהניסיון של אברהם אבינו היה הרבה יותר קשה מהניסיון של יצחק אבינו כמו שנתבאר בארוכה, ולכן אנו מזכירים דווקא זכותו הגדול של אברהם אבינו, שהוא זכות גדול ביותר, ואנו מתפללים שהיא תעמוד לנו בכל הדורות כולם.

אין הטבע יכול לסבול גודל קושי הניסיון של אברהם אבינו בעת העקידה!

בוא וראה לשון **הרבינו בחיי** (בפרשתן) שמאריך לתאר גודל הניסיון הקשה שהיה לאברהם אבינו בניסיון העקידה, וכך לשונו:

והנסיון הזה [של אברהם בעקידת יצחק] לא היה כשאר הנסיונות, **אין הטבע יכול לסובלו**, ואין הכח המדמה יכול לחשבו; שיהיה אדם עקר וזקן בן מאה שנה, ולו עושר ונכסים וכבוד, והיה מתאוה לבן בתכלית התאוה, והיה לו בן אחר היאוש, היה ראוי לחשב תוקף האהבה החזקה לבן ההוא.

ותכפל האהבה יותר ויותר לסוף שנה [כאשר יצחק כבר נעשה בן שנה, הוכפל אהבת אברהם אבינו אליו, הרבה יותר] ממה שהיה [כאשר היה יצחק] בן שמונה ימים. ותכפל [אהבת אברהם אבינו אליו] ל[כאשר היה יצחק] חמש

ועשר שנים, יותר ממה שהיה בהיותו בן שנה, [מפני] ש[עתה] כבר הוא מגודל, ומבחין בין טוב לרע. ותכפל האהבה בהיותו [יצחק] קרוב לארבעים שנה, הוא הוא הזמן ששכלו של אדם עומד על השלמות. וזהו יצחק שהיה בן ל"ז שנה בזמן העקידה. ותכפל יותר ויותר כשיצווה לשחוט הבן הזה הוא בעצמו בידיו, והאהבה הזאת אין דבר בעולם ראוי לעברה.

ואברהם מתוך שהיה שלם באמונה, עם היות הפלגת אהבתו אל יצחק, הכיר כי ראוי שתתגבר אהבת ה' יתברך על אהבת יצחק. ולחוזק כח הפלגת האהבה החזקה הזאת שהיתה לו לאברהם בשם יתברך, היתה נקלה בעיניו אהבת יצחק. וביקש לשחטו אחר שלשה ימים שנאמר לו הדבר, כי אילו יעשה כן בפתע פתאום במקומו, היתה פעולתו במהירות ובהלה, אבל כשהיה אחר מהלך שלשה ימים כבר נעשה בישוב דעת ועצה'. עכ"ל.

בעת נסיון העקידה נתרבה אהבת אברהם ליצחק עד אין שיעור וקץ

ונרחיב קצת לבאר עד כמה היה קושי הניסיון בזה לאברהם אבינו, כדי שנוכל להבין למה הוא אכן נחשב כניסיון קשה וגדול כזה, עד ש'**אין הטבע יכול לסובלו**', כלשון **הרבינו בחיי**. וכלשון **הר"ן בדרשותיו** (הדרוש הששי): "**והיותר רחוק מן הטבע הוא מעשה אברהם אבינו עליו השלום בעקידת יצחק**". וזה החלי בס"ד:

הנה **הרה"ק החידושי הרי"ם** זצוק"ל הקשה (ליקוטי הרי"מ פרשת וירא), מה היה כל כך גודל הנסיון של עקידת יצחק, הלא ראינו במשך הדורות רבבות אנשים מבין בני ישראל שמסרו נפשם בשמחה על קידוש השם.

ומבאר החידושי הרי"ם, דעתה כשאמר הקב"ה לאברהם, '**קח נא את בנך**', נעשה יצחק ל'**בן**' דבוק לאברהם, שכמוהו לא היה בכל הארץ, והתעוררו רחמיו של אברהם ליצחק בנו עד מאד, ממש עד אין שיעור וגבול. וכשהוסיף הקב"ה לומר לאברהם אבינו, '**אשר אהבת**', נכנס לאברהם אהבה עצומה ליצחק בלי ערך וגבול. וזה היה הנסיון הגדול של אברהם אבינו, שדייקא עתה בעת שהוא כל כך מרחם על בנו ברחמים גדולים ועצומים, ואוהב אותו אהבת נפש עד אין שיעור, דייקא עתה ישחט אותו כדי לקיים רצון השי"ת.

אברהם אבינו עקד את יצחק בנו מבלי להסיח דעת מאהבתו העצומה לבנו

ועל דרך זה איתא עוד בספה"ק **שפת אמת** (וירא תרנ"ב) בשם **זקנו הרה"ק החידושי הרי"ם** זצוק"ל, שבאמת בנקל

לאדם להסיח דעתו עתה מאהבת בנו, ולשחוט אותו בשביל אהבת קונו. אבל השי"ת אמר לו, שלא יסיח עתה דעתו כלל מאהבת בנו, רק אדרבה, דייקא בעת תוקף ועוצם אהבתו אליו, יעלנו לעולה, וזהו '**אשר אהבת**', וזהו נסיון גדול וקשה עד מאד.

'את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק'

ועל דרך זה ביארו **המפרשים** לשון הפסוק (כב, ב), '**ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת**', ופירש"י, '**את בנך**' - אמר לו, שני בנים יש לי. אמר לו, '**את יחידך**'. אמר לו, זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו. אמר לו, '**אשר אהבת**'. אמר לו, שניהם אני אוהב. אמר לו, '**את יצחק**'. וכבר הקשה רש"י בהמשך דבריו, למה לא גילה לו הקב"ה מיד שהכוונה ל'יצחק', יעויין שם.

וה**מפרשים** ביארו עוד, שהקב"ה רצה להכניס בכך בליבו של אברהם אהבה עצומה ומופלגת ליצחק בנו, ודייקא בעת תוקף ועוצם אהבתו אליו, יקבל הציווי להעלותו לעולה, ובכך תגדל הניסיון מאד.

ולכן בתחילה אמר לו הקב"ה, קח נא '**את בנך**', ובכך התעורר אהבה פשוטה בליבו של אברהם ליצחק מחמת שהוא 'בנו', ודרך האב לאהוב את בנו אהבה עצומה. ועל זה הוסיף הקב"ה לומר לו '**את יחידך**', כדי שיתעורר אברהם אבינו לאהוב עתה ביותר את יצחק מחמת שהוא '**בנו יחידו**', וכך הוא דרך האב שיש לו רק בן יחיד, שהוא אוהב את הבן היחיד הזה אהבה גדולה עד מאד.

ועל זה הוסיף הקב"ה לומר לו '**אשר אהבת**', ובכך הכניס בו הקב"ה עוד אהבה עצומה עד אין קץ ליצחק בנו, והתקיים בפועל "אשר אהבת", כמו שהשיב אברהם אבינו, "שניהם אני אוהב" - אהבה אמיתית. ועל זה הוסיף הקב"ה ואמר לו '**את יצחק**', ובכך נכנס באברהם אבינו עוד יותר אהבה מופלגת אל בנו יחידו ואהובו, מחמת שהוא "**יצחק**", אשר עליו הבטיח לו הקב"ה, 'כי **ביצחק** יקרא לך זרע' (בראשית כא, יב). ודווקא כעת לאחר שהוא מלא וגדוש באהבה עצומה ומופלגת עד אין קץ ליצחק בנו, דווקא עתה קיבל הציווי והניסיון הגדול והקשה, שיקח את '**בנו**', '**יחידו**', '**אהובו**', '**יצחק**', ויעלהו לעולה.

ויאמר "אבי" ויאמר "הנני בני"

ואכן כך עשה אברהם אבינו בפועל, שהלך לשחוט את בנו יחידו ואהובו, מבלי להסיח דעת כלל מהאהבה העצומה שיש לו אליו, ואדרבה, עוד הוסיף לעורר אצלו את האהבה אליו, כמו שכתב **הרה"ק הבני יששכר זצוק"ל**

בספרו אגרא דכלה (פרשת וירא): '**ויאמר הנני בני**', אומרו '**בני**' הורה בזה צדקת אברהם, כי הנה מדרך בני אדם ברצותו לעשות פעולה אכזריות באיש שלא כטבעו, הוא מוכרח לדחות ממחשבתו רחמנותו ולצייר בנפשו היפך האהבה, מה שאין כן אבינו אברהם אדרבה קראו '**בני**', בן יקיר לי, והמו מיעיו לו, ובעודו באהבתו, תקטן בעיניו נגד אהבת הש"י, והבן', עכלה"ק.

ועפי"ז יובן לשון הפסוק (כב, ז), '**ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעולה**'. ולכאורה התיבות '**ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר**', מיותרים לגמרי, שהרי כבר נאמר מקודם, '**ויאמר יצחק אל אברהם אביו**', והיה לו לומר מיד מה שיש לו לומר אליו, ולמה הוסיף יצחק לומר לאביו "**אבי**", ומהו פשר הדברים שענה לו אברהם אבינו על זה - "**הנני בני**", ולמה רק עתה "**ויאמר**" - יצחק אל אברהם אביו מה שרצה לומר לו בתחילה.

ועל פי מה שנתבאר יובן שפיר, דהנה כאשר ראה יצחק שאביו לוקח עמו רק אש עצים ומאכלת, ואינו לוקח עמו 'שה' לעולה, כבר הבין מיד שהוא עצמו הולך להיות הקרבן לה'. והיה יצחק אבינו מתמה על זה עד מאד מאד, שהרי '**כמים הפנים לפנים**', כשם שהתעורר עתה בליבו של אברהם אהבה עצומה ומופלגת עד אין קץ ליצחק בנו, כך הרגיש יצחק שהלך ביחד עמו, אותה אהבה עצומה ומופלגת עד אין קץ לאברהם אביו, ולכן לא היה מסוגל להבין, איך יתכן שבתוך האהבה העצומה הזאת המורגשת עתה אצל שניהם, יוכל אביו לעשות מעשה הפוך כזה, לעוקדו ולשוחטו ולהעלותו לעולה.

וזהו ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר '**אבי**', זה היה כל אמירתו של יצחק לאברהם אביו, "**אבי**". כלומר, הרי אני מרגיש עתה אהבה עצומה כזאת אליך, ובוודאי גם אתה מרגיש אהבה עצומה כזאת אלי, ואם כן איך יתכן שאין אתה לוקח עמך שה לעולה, רק אתה הולך לשחוט אותי, בתוך כדי הרגשת אהבה העצומה הזאת. והשיב לו אברהם אבינו, "**ויאמר הנני בני**", כלומר, אכן אני מרגיש עתה אהבה עצומה ומופלגת אליך בני יחידי ואהובי עד מאד, באופן שאי אפשר לתאר ולשער כלל, ובכל זאת "**הנני**" מוכן ומזומן לשחוט ולעקוד אותך בתוך כדי הרגשת אהבה מופלגת זו.

גודל אהבת אברהם אבינו לבנו יחידו יצחק

והוא נורא נוראות, אברהם אבינו הרי היה עמוד החסד, במשך כל ימיו עשה

חסד לכל סוגי הבריות שבעולם. כמו שמבואר בריש פרשתן, שאפילו כאשר היה חולה מסוכן, ביום השלישי למילתו, בהיותו בן צ"ט שנה, כאשר השמש מחמם ומרתיח במלוא עוצמתה, שהרי הקב"ה הוציא אז את החמה מנרתיקה. בכל זאת אפילו אז לא הסיח דעתו ממצוות החסד וההכנסת אורחים, וכאשר רק הבחין מרחוק בשלשה מלאכים שנדמו לו כערביים, "רץ" לקראתם, למרות כל חוליו וקשישותו והחום הרב השולט עתה בעולם, וממש התחנן בפניהם שלא ימשיכו ללכת, רק יעשו לו טובה ויכנסו לאהלו לאכול ולשתות.

מכל זה אנו רואים גודל מידת החסד וטוב הלב שהיה לאברהם אבינו לכל בריה שבעולם. ומזה נוכל להבין בעצמינו, כמה חסד השפיע תמיד ליצחק בנו יחידו ואהובו, אשר נפשו היה קשורה בנפשו, ואהבתו אליו היה לאין ערוך ממש.

לא רק מפני שנולד לו אחרי מאה שנות ציפייה, רק בעיקר מפני שידע שמבנו יחידו הזה - יצחק, עתיד לצאת כל המשך הדורות של כלל ישראל, כמו שהבטיח לו הקב"ה להדיא '**כי ביצחק יקרא לך זרע**'. ונמצא שיצחק אבינו הוא תכלית כל הבריאה כולה, שהרי כל הבריאה נברא בשביל ישראל - שילמדו ויקיימו את התורה הקדושה, ונמצא שביצחק אבינו והמשך זרעו, תלוי כל תכלית הבריאה, ובשבילם נברא כל העולם. ולכן אהב אברהם אבינו את יצחק בנו יחידו, אהבה עצומה בלי שום גבול, כי הוא לא ראה בו רק איש פרטי - יצחק, רק הוא ראה בו את כל המשך הדורות של כלל ישראל עד היום הזה.

ועוד יותר מכל זה הוכפלה עתה אהבתו העצומה ליצחק בנו עשרת מונים, בעת שהקב"ה אמר לו, '**את בנך, את יחידך, אשר אהבת, את יצחק**', כמו שנתבאר, שבזה נכנס עתה לאברהם אהבה עצומה ומופלגת ליצחק בנו בלי שום קץ וגבול. ועל זה גופא אמר לו הקב"ה, שלא יסיח דעתו מאהבתו העצומה הזאת שיש לו ליצחק בנו, רק דווקא בתוך הרגשת האהבה העצומה והמופלגת הזאת, יקח את המאכלת וישחוט את בנו אהובו כנגד עיניו! היש לך ניסיון גדול מזה.

גודל קושי הניסיון למסור את נפש 'אחרים' על קידוש ה'

ומעתה יובן שפיר, כי אכן כבר היו אלפים ורבבות שמסרו את נפשם בפועל להריגה על קידוש ה'. אך כל אלו מסרו את 'עצמם' על קידוש ה', על ידי שהפקירו את 'עצמם' ואת חייהם למען כבודו יתברך שמו.

לעומת זה כאן, צריך אברהם אבינו - עמוד החסד ואוהב כל הבריות שבעולם העושה עם כולם צדקה וחסד, וכל שכן עם יצחק בנו אשר אותו הוא אוהב אהבה מופלגת עד אין קץ, בכל זאת צריך הוא עצמו לאחוז את הסכין ולעשות בבנו מעשה רציחה ואכזריות, ולהרוג אותו חי כנגד עיניו!

זהו ניסיון הרבה יותר קשה פי אלפי אלפים. כי בשלמא את עצמו ואת חייו הוא יכול להפקיר, אך איך יכול עמוד החסד שבעולם, לעשות ממש ההיפך הגמור מטבעו, פעולת רציחה ואכזריות, ועוד דווקא למי שהוא אוהב אותו האהבה המופלגת ביותר עד אין קץ ותכלית, ועוד תוך כדי הרגשת האהבה המופלאה הזאת.

אברהם אבינו היה יכול להוכיח שאסור לו בתכלית האיסור לשחוט את בנו יחידו

ובפרט שבמילים אחרות נמצא, שהוא הולך כביכול לגרום מבול נוסף לעולם, כל העולם הולך להיחרב מחמת העקידה הזאת. שהרי כל העולם נברא רק בשביל בני ישראל המקיימים ולומדים את התורה. אך עתה שהוא הולך לשחוט את בנו יחידו, אשר להדיא קיבל הבטחה שאך ורק ממנו יֵצֵא כל המשך הדורות של כלל ישראל, '**כי ביצחק יקרא לך זרע**', נמצא שעתה על ידי שחיטה זו, לא יוכל לצאת עוד המשך הדורות של כלל ישראל, וממילא הדבר בטוח שלאחר הסתלקותו של אברהם אבינו, הקב"ה יחריב את כל העולם, מאחר שמעתה לא יהיה עוד שום איש בעולם שיקיים את תכלית כל הבריאה. ואם כן באיזה כוחות רבים ועצומים היה צריך אברהם אבינו לגשת אל מעשה העקידה.

ובפרט שכאשר נדייק היטב בלשון הציווי שציווה לו הקב"ה, נראה שהקב"ה כלל לא ציווה לו בפירוש "לשחוט" את יצחק. כמו שפי**רש**"י, שהקב"ה רק אמר לו "**והעלהו**" שם לעולה, ולא אמר לו "**שחטהו**", לפי שלא היה חפץ הקב"ה לשחטו, אלא להעלהו להר לעשותו עולה, ומשהעלהו, אמר לו הורידהו. ובאופן זה פירשו עוד רבים ממפרשי התורה, שמעולם לא היה ציווי מפורש לאברהם לשחוט את יצחק בנו, אלא רק להעלותו על המזבח.

ונמצא שאברהם אבינו היה יכול למצוא מאה ראיות והוכחות, ש"אסור" לו בתכלית האיסור לקחת סכין ומאכלת ולשחוט בפועל את בנו יחידו ואהובו. שהרי אין לך פיקוח נפש יותר מזה, ובפרט שכל העתיד של כלל ישראל תלויה בזה, וכל העולם נכנס בסכנת קיום על ידי זה.

אברהם אבינו פירש לעצמו את ציווי השי"ת כפשוטו, בלי שום התחכמויות

ובפרט שהקב"ה הבטיח לו בפירוש, 'כי ביצחק יקרא לך זרע', שהוא הבטחה שאי אפשר בכמה אופנים, רק הדבר ברור לכל, שהכוונה בזה אחת הוא, אך ורק לבנו "יצחק" יחידו. ולעומת זה הציווי על השחיטה 'והעלהו' הוא ציווי שאפשר לפרשה בכמה פירושים, ואין הדבר מוכרח בוודאות שפירושו 'שחטהו'. והרי הכלל הוא 'אין ספק מוציא מידי וודאי', ואם כן איך יתכן לו לשחוט בפועל את בנו יחידו ואהובו, מחמת פירוש אחד שיש לו בתיבת 'והעלהו', ולהוציא בכך מידי וודאי, ולגרום שכביכול לא יוכל להתקיים ההבטחה הוודאית שהבטיח לו הקב"ה, 'כי ביצחק יקרא לך זרע'.

אך למרות כל זאת התגבר אברהם אבינו על כל ה'ספיקות', והלך בזריזות ובשמחה לקיים ב'תמימות' רצון השי"ת. שהרי באמת הוא דוחק לפרש את הציווי, '**והעלהו שם לעולה**', שהכוונה הוא רק '**להעלותו**', ומיד להורידו מן המזבח ולא לשוחטו. ובפשטות מובן לכולם שהכוונה בציווי זה הוא, 'והעלהו שם לעולה' פשוטו כמשמעו, להעלותו ולהקריבו לקרבן עולה על המזבח, וכדרך הקרבן 'עולה' שהוא כליל לה'.

ולכן הגם שידע אברהם אבינו שאפשר לעשות "פשטעליך" בציווי שקיבל מהשי"ת, ולדחוק ולפרש שהכוונה הוא רק 'להעלות' ולא לשחוט בפועל, אך אברהם אבינו קיים בשלימות מה שכבר אמר לו הקב"ה עוד לפני שנולד לו יצחק בנו, '**התהלך לפני והיה תמים**' (בראשית יז, א), ולכן הלך ב'**תמימות**' לקיים רצון השי"ת בציווי זה 'והעלהו שם לעולה', להעלותו ולהקריבו ולשוחטו לקרבן עולה לה', ולא אבה בשום פנים ואופן להתחכם ולפרש את הציווי בפירושים דחוקים[ב].

ב. והגם שלאמיתו של דבר כך היה הפירוש הנכון בתיבות 'והעלהו שם לעולה', שרק "יעלהו' על המזבח לעולה, ומיד יורידנו, ולא רצה הקב"ה שישחט את יצחק אבינו בפועל ממש, כמו שפירש רש"י. אך זה גופא היה הניסיון לאברהם אבינו, שיקבל ציווי כזה שיש בו שתי משמעויות לכאן ולכאן, ובכל זאת יתגבר לבאר את הציווי 'כפשוטו', למרות שעל פי פירוש זה יצטרך למסור את נפשו ואת נפש בנו. ולא ידחוק עצמו לפרש את הציווי באופן הנוח לו יותר, שעפי"ז לא יצטרך כלל לשחוט את בנו, רק להעלותו ולהורידו. ואברהם אבינו עמד באופן היותר גדול בניסיון קשה זה, ולמרות כל הקושי המרובה שבדבר, פירש לעצמו את הציווי כפי שהוא נראה פשוטו כמשמעו, והלך בזריזות ובשמחה למסור את נפש בנו יחידו ואהובו להשי"ת.

אברהם אבינו לא היה נענש אם לא היה עוקד את יצחק מאחר שלא נצטווה על כך בציווי גמור

אמנם גם לאחר שכבר החליט אברהם אבינו שהציווי הוא לשחוט בפועל את בנו יחידו, עדיין היה לו ניסיון גדול ועצום בזה. שהרי לא נצטווה על כל זה בציווי גמור, רק הקב"ה 'ביקש' ממנו זאת בדרך בקשה, ואילו יבוא ויצטדק שלא עשה כן מחמת שרצה שיתקיים הבטחת השי"ת 'כי ביצחק יקרא לך זרע', היה הקב"ה מקבל תשובתו ולא היה מענישו כלל על מה שלא קיים ציווי העקידה.

כמו שכתב **הר"ן בדרשותיו** (הדרוש הששי) בלשון קדשו: "והיותר רחוק מן הטבע הוא מעשה אברהם אבינו עליו השלום בעקידת יצחק, **כי לא היה נמשך לו עונש כלל אם לא יעקדנו, כי לא ציווהו השם יתברך בזה...** וזהו לשון הכתוב 'קח **נא** את בנך וגו'", וכבר נודע שזה המאמר ['נא'] אינו לשון 'צווי' אלא לשון 'בקשה', שהראה לו שייטב בעיניו אם ימחול אברהם על הבטחתו [של הקב"ה 'כי ביצחק יקרא לך זרע'], ויעקוד בנו.

וְלוּ היה אברהם משיבו, הן לי לא נתתה זרע כי אם זה, והבטחתני בו, ואיך אעשה זה, לא נחשב לו עון ולא ישיגנו עונש מזה. ואף על פי כן לגודל אהבתו את השם יתברך מצא את לבבו לעקדו, כדי שיעשה חפץ השם יתברך לבד, ואף על פי שאילו לא עשאו, לא היה משיגו עונש כלל, **וזהו ענין העקידה וסודו**". עכ"ל.

גודל הקושי לעמוד בניסיון קשה מאד, כאשר עוד יתכן שלא רק שלא יקבל שכר על זה, רק עוד ייענש קשות על עמידתו בניסיון!

ועפ"י כל זה כבר מובן שפיר עד מאד למה נחשב עיקר הניסיון דווקא לאברהם אבינו, כי לא די שעצם הפעולה שהלך לעשות, לשחוט את בנו יחידו ואהובו, היה דבר הקשה עליו ביותר, מאחר שהוא עצמו יישאר בחיים, ומעתה יהיה לו צער תמידי גשמי ורוחני משחיטת בנו אהובו כמו שנתבאר בארוכה.

רק ביותר וביותר מזה היה לו עיקר הניסיון בזה, בזה שלא ידע כלל אם הוא הולך לעשות בזה מצוה גדולה ביותר, או אולי להיפך ממש, הוא יעשה בזה דווקא עבירה גדולה ביותר, בזה שיגרום שכביכול לא יוכל להתקיים הבטחת הקב"ה 'כי ביצחק יקרא לך זרע', ועל ידו לא יוכלו לצאת כל המשך הדורות של כלל ישראל שהם תכלית הבריאה, ועל ידו יהיה נחרב כל העולם כולו.

ואין לך ניסיון גדול וקשה יותר מזה. דהנה כאשר אחד הולך לעשות דבר

הקשה עליו ביותר לעשותו, אזי אם הוא יודע בבירור שהוא עושה בזה מצוה גדולה ורבה שאין כמותו, ובוודאי יקבל על זה שכר גדול ומופלג לנצח נצחים, והדבר וודאי שהוא גורם בזה נחת רוח גדול ותענוג נפלא להקב"ה. אזי עצם ההרגשה הזאת מיקל על גודל הקושי והמופלג שיש לו בעשייה זו.

מה שאין כן כאשר האדם צריך לעשות דבר הקשה עליו ביותר, בו בזמן שהוא כלל לא בטוח שהוא עושה בזה מצוה גדולה ועצומה, אדרבה, יתכן שהוא עוד עושה בזה ההיפך הגמור מרצון השי"ת, ויתכן שעוד יענישו לו קשות על מעשה זה שהוא עושה. אזי הניסיון בזה הוא כפול ומכופל עד לאין ערוך. עד שעל פי דרך הטבע לא שייך כמעט שהאדם יעמוד בניסיון קשה כזה. כי מאחר שהדבר קשה עליו ביותר לעשותו, ויש לו צד גדול ואמיתי שאכן אסור לו לעשות מעשה זה, אם כן שפיר יכול לקיים 'שב ואל תעשה', ויאמר שלא קיים דבר זה, מחמת שהיה סבור באמת שהוא הדבר האסור בתכלית האיסור.

אברהם אבינו הסיח דעתו מכל סוגי האהבות, מחמת גודל אהבתו להשי"ת

אך **'אחד היה אברהם'** (יחזקאל לג, כד) שלא הסתכל על שום דבר. למרות שהוא ידע שיתכן שעל ידי מעשה העקידה הוא יישאר קירח מכאן ומכאן, מצד אחד יהיה לו הצער התמידי כל ימי חייו, על מה שנחסר לו בנו יחידו ואהובו. ומצד שני יפסיד מזה גם את כל חלקו ושכרו בעולם הבא, מחמת הטענות הגדולות שיהיה עליו, על מה שגרם שכביכול לא יוכל להתקיים הבטחת השי"ת 'כי ביצחק יקרא לך זרע', ועל מה שגרם שלא יהיה המשך הדורות של כלל ישראל, ועל מה שגרם לחורבן כל העולם. בכל זאת הזדרז תיכף ומיד לקחת את המאכלת והסכין, על מנת לשחוט בפועל את בנו יחידו ואהובו, בלי שום חשבונות כלל.

כי בו ברגע שהבין אברהם אבינו שזהו עתה רצון השי"ת, 'והעלהו שם לעולה' פשוטו כמשמעו, הסיח עתה דעתו לגמרי מכל סוגי האהבות, הן מהאהבה המופלגת לבנו יחידו, והן מאהבת כל זרעו בכל הדורות שהיו עתידים לצאת ממנו, והן מאהבת עצמו, והן מאהבת עצם מידת החסד שהיה מידתו כל ימיו. והתדבק עתה אך ורק באהבתו להשי"ת באהבה עצומה ומופלגת שאין כמוהו, "**לעשות רצונו בלבב שלם**", לשם שמים ממש, בלי שום פנייה ומחשבת חוץ כלל, שהרי לא הובטח לו שום שכר על מעשה העקידה, ואדרבה, עוד חשש שיקבל על זה עונש גדול כמו שנתבאר. ונמצא שהיה כל פעולת העקידה

במחשבה טהורה זכה צלולה ונקיה, אך ורק לשם שמים, לשם אהבת בוראו יתברך, וקיום רצונו בלבב שלם.

"כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו - לעשות רצונך בלבב שלם"

ולכן אנו מזכירים שפיר דווקא את זכותו הגדולה של אברהם אבינו במעשה העקידה, '**ותראה לפניך עקדה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח וכבש רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם**'. "**כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם**". כי אכן עיקר הניסיון במעשה העקידה, היה דווקא של אברהם אבינו, שהיה צריך לכבוש את רחמיו, הן על עצמו - שלא ייענש, והן על בנו יחידו ואהובו - שלא ייהרג, והן על כל זרעו בכל הדורות - שיוכלו לבוא לעולם, ובכל זאת עמד בניסיון ואכן כבש כל סוגי הרחמנות, וכל זאת על מנת '**לעשות רצונך בלבב שלם**', בלי שום חשבונות כלל.

טעם נוסף למה נקרא הניסיון על שמו של יצחק - 'עקידת יצחק'

'ועקידת יצחק' - על ידי אברהם אביו

עד כדי כך מגיעים הדברים, שאפילו מה שאנו אומרים בסוף ברכת זכרונות בראש השנה, '**ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור**', כתב **המחצית השקל** (שם), שגם בזה הכוונה לאברהם אבינו דווקא, וכך פירושו: '**ועקידת יצחק - על ידי אברהם אביו**, כמו שכבר אמרו מקודם בתפילה זו גופא, '**ותראה לפניך עקדה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח**'.

אמנם באמת הוא פירוש דחוק קצת, שהרי סוף סוף אנו רואים שכך אנו קוראים תמיד לנסיון זה, '**עקידת יצחק**', וכבר נתבאר לעיל שלא רק אנו קוראים אותה כך, רק גם בדברי חז"ל מוזכר תמיד הניסיון הזאת בשם זה, 'עקידת יצחק', וקשה מאד לומר שהכוונה תמיד הוא כך, '**עקידת יצחק' - על ידי אברהם אביו**.

'ומה יפה ירושתינו' - על ידי יצחק אבינו שהמשיך ירושת המסירות נפש לכל הדורות

ועיין בדברינו לעיל שביארנו בס"ד עוד מהלך נפלא בזה, שדווקא 'אנו' קוראים את הניסיון תמיד "עקידת יצחק", כדי להזכיר את עצמינו בזה, ההוראה לדורות שיוצא לנו מניסיון זה להלכה למעשה. לעומת זה כשמזכירים לפני הקב"ה את 'זכות' הניסיון הזה, מזכירים דווקא זכותו של אברהם שהיה לו ניסיון יותר גדול וקשה, מחלק הניסיון שהיה בזה ליצחק.

ויש בזה עוד ביאור נפלא ב**בית הלוי** (בפרשתן), למה אנו קוראים לניסיון "עקידת יצחק" דווקא ולא 'עקידת אברהם'. כי אכן עיקר הניסיון בהעקידה היה דווקא לאברהם אבינו. אמנם אם לא היה עובר המסירות נפש הזאת גם לכל זרעו אחריו בכל הדורות, לא היינו מזכירים תמיד את הניסיון הזה, מאחר שאנו רחוקים מזה כמטחווי קשת.

אך מאחר שאנו רואים שהמסירות נפש הזאת עבר בירושה מאברהם אבינו גם לבנו יצחק, אשר גם הוא כאביו הלך ברצון ובשמחה ובלב שלם אל העקידה, כמו שנאמר (בראשית כב, ח) '**וילכו שניהם יחדו**', ופי**רש"י**, 'ואף על פי שהבין יצחק שהוא הולך לישחט, 'וילכו שניהם יחדו' - בלב שוה'.

ואנו רואים בחוש עוד, שהמסירות הנפש הגדולה הזאת עובר בירושה מדור לדור לדורות בעולם, עד שאין לך אפילו אחד מישראל אפילו הפחות שבפחותים שאינו מוכן למסור נפש להריגה על קידוש ה'. וכל זה הוא בכוחו ובזכותו של יצחק אבינו שהמשיך לעצמו ירושה גדולה זו מאביו אברהם, '**וילכו שניהם יחדו**' - בלב שווה ממש, באותה שמחה ובאותה רצון ובאותה זריזות וחשק. ועל ידו נמשך ירושה גדולה וקדושה זו לכל הדורות כולם, "**ומה יפה ירושתינו**", שכל כלל ישראל ממש מוכנים למסור נפשם להשי"ת.

לכן שפיר נקרא הניסיון הזה בדברי חז"ל דווקא בשם זה, '**עקידת יצחק**', כי דווקא על ידי יצחק אבינו, אנו יכולים להזכיר תמיד הזכות הגדול של אברהם אבינו בעמידתו בניסיון גדול זה, כיון שעל ידי יצחק אבינו יש לנו שייכות תמידית עם העמידה בניסיון הזה עד היום הזה ממש, ועד סוף כל הדורות ממש, על ידי שיצחק אבינו המשיך ירושה זו שירש מאביו אברהם, לכל הדורות כולם. ולכן אנו מתפללים '**ועקידת יצחק**' דווקא, '**לזרעו**' שבכל הדורות כולם, '**היום ברחמים תזכור**',

כיון שעל ידי יצחק אבינו נמשך זכות זה לכל הדורות כולם עד 'היום' הזה. עכ"ד.

יעזור השי"ת שנזכה לקדש תמיד שם שמים ברבים, ואכן דווקא באופן זה, של חיים ארוכים על קידוש ה', אך לא ישמע עוד חלילה שוד ושבר בגבולינו של מסירות נפש ומיתה בפועל חלילה על קידוש ה', רק כל בני ישראל יזכו לחיים טובים וארוכים מתוך מנוחת ושלוות הדעת, ודווקא באופן זה לקדש שם שמים ברבים, 'ועל מנוחתם יקדישו את שמך'.

ויהי רצון שנזכה בקרוב שיתקדש שם שמים באופן הגדול ביותר, על ידי ביאת משיח צדקנו אשר אז יתגלה כבוד מלכותו יתברך בכל העולם כולו, וכמו שאומרים בקדושה של שבת, תתגדל "**ותתקדש**" בתוך ירושלים עירך, ומבואר בזה שאכן ביאת המשיח יהיה הקידוש שם שמים הגדול ביותר, ועל זאת אנו מתפללים, 'ובכן "**יתקדש**" שמך ה' אלקינו' לעיני כל חי, בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

